

Δυό διηγήματα

ΜΑΡΙΑΝΘΗ

Ἡ ἀνατολή ἔγινε στίς 6.08' κι οἱ ἀστρονόμοι ἀνατρίχιασαν ἀπ' τήν ἀκρίβεια. Ὁ ἥλιος — φωτεινό σεντόνι — ξεσκέπαζε σιγά σιγά τή σκιά τοῦ χωραφιοῦ καί ζέσταινε τά χόρτα, θρεμένα μέ τά ὑγρά τῆς νύχτας, π' ἐξατμιζόταν ξεμουδιαστικά.

Μές στό χωράφι, σέ μιά σορό, πλήθαιναν τά ξεφούσκωτα ρούχα πούχαν ξεντύσει τό κορμί τους κι ἀκόμα μύριζαν ἄνθρωπο.

Ἡ μάνα μου κι οἱ γειτόνισσες μούπαν πώς πρέπει νά καοῦν ὅλ' αὐτά, τώρα πού πέθανε ἡ Μαριάνθη, γιατί ἔτσι πρέπει. Νά πᾶνε καί τά πράματα μαζί της. Καί κουβαλοῦσαν ἐκεῖ στή μέση τοῦ χωραφιοῦ ὅλα τά ὑπάρχοντά της. Φουστάνια, ἐσώρουχα, φάρμακα, μαξιλάρια, ὁ Καζαμίας της, τό στρώμα, κουβέρτες, ἕνα πλαστικό κατσαρόλι της, παντόφλες, παπούτσια, χράμια, ἡ νυχτικιά, τά γυαλιά της, γίναν ὅλα ξαφνικά μιά πύρινη τούρτα παλιῶν γενεθλίων καθώς ἔριχνα πετρέλαιο μέ τό μπετονάκι. Κι ἕνα πλήθος στάχτινα ἔντομα ἀνέβαιναν τρελά καί χανόταν.

Ἄναθαν φεγγοβολοῦσαν τά μπαγκάζια τῆς Μαριάνθης καί θέρμαιναν πιό πολύ τή μέρα. Ὁ τόπος γύρω, μονότονα ἀνεξάντλητος, πήγαζε τήν ἀνοχή αἰώνων, ἀλλαγμένη σ' ἕνα ταπεινό ἀνατρίχιασμα ξαναζωῆς. Τό θειάφι τ' ὀξυγόνο τό ἄζωτο τά λευκώματα ὁ φωσφόρος τ' ἄλατα τά πιπέρια τό κρασί ὁ παστουρμάς γεμιστές μελιτζάνες τό οὔζο ψάρια πλακί τηγανίτες μέ μέλι τό ἄμυλον τό ντοματένιο αἷμα της, ἀνεβοκατεβαίνουν μέσ τά δέντρα καί στά χορταρικά καί συναντιοῦνται σέ μερακλίδικες συνταγές γιά κρυφά τσιμπούσια κι ἀμετάνιωτα αἰῶνα γλέντια σιωπηλά.

Ἄν ἡ ἀνάλυση δείξει πλοῦσια ὑλικά, ὁ τόπος εὐχαριστιέται γίνε-ται πιό ὁμορφος ζωντανεύει κι ἀφήνει γιά μᾶς τή ψυχή αὐτωνῶν πού πεθάναν. Ἀπλῶς ἄλλαξαν στέκι καί τό γλέντι τους συνεχίζεται σ' αὐτούς πατά ἡ ζωή καί δουλεῦει ἀκόμα κι ἐμεῖς τούς ἔχουμε γιά χαμένους γιατί δέ μπορούμε νά τούς μιλήσουμε καί νά μᾶς μιλήσουν μέ τή γλώσσα τῆς πατρίδας.

Ἔτσι σκάλιζα τή φωτιά νά καοῦν καλά καί τά ὑπόλοιπα μπαγκάζια κι ἔβλεπα ξεχασμένος ὅλα τά γύρω. Ὁ Μόλυθος πάντα στή θέση του, πεντακάθαρος νοικοκύρης, μέ τά σπίτια τῶν φτωχῶν ἀνθρώπων σφιχταγκαλιασμένα γιά πιό ζεστασιά. Καί μέσ τήν ἀθωότητά του ἔβλεπα τήν ἀθόρυβη ἀναμότη του ἀνάκατη μέ ραχάτι ὅπου συνεχῶς παραμόνευε τό «τσάκ» γιά ξαφνικά παράλογα νταβατούρια καί ξεχαλίνωτο γλέντι ἀπό καρδιάς.

Ὁ ἄδειος δρόμος ἐρχόταν συνεχῶς ἀπ' τό Μόλυθο κι ἔστριβε καί

Ὁ Νάσος Θεοφίλου γεννήθηκε τό '40 στή Μυτιλήνη. Γράφει πεζά, θεατρικά καί μουσική. Βιβλίο του: Ὁ Ἐρημόπολις 1971.

περνούσε, σάν ακίνητη κι άδεια σκέψη πού ταξιδεύει μόνη της δί-
χως ούτε μιά έγνοια μέσα της, πιέζοντας στ' αϋτιά πλήθος σπίθες
βουής. Οί ξερολιθιές τρέχαν κι αυτές - άτέλειωτες μασέλες ιδιο-
κτησίας - μέσ τά χωράφια και τά χωρίζαν δίνοντας τάξη στή γή και
στούς ανθρώπους. Πού και πού - μακρινά - δυό τρεις χωριανοί άνε-
μίζαν δουλειές μέσ τά όργωμένα χωράφια σά μικροοργανισμοί
στούς ούρανίσκους τών ιδιοκτητων.

Τά δέντρα, τεράστια φτερά ξεσκονίσματος, μέ μιά έκδικητική άδια-
φορία πουπούλιζαν τά χαμηλά τ' ούρανοϋ κι ανακάτευαν μιά άόρα-
τη σκόνη δευτερολέπων, σπρωγμένα άπ' ένα έλαφρό άέρακι (έμ-
πάτης τό λένε) ταξιδεμένο παγκόσμια μά πού μόλις έφτανε εκεί, γι-
νόταν Μολυθιάτικο κι έφευγε έτσι γιά πάντα.

Δέν τής είχε βέβαια ξανασυμβεί νά πεθάνει. Ξέφυγε πολλές φορές
άπό σφαγές, έθνικά ναυάγια, πείνες κι άλλα γεγονότα τής ίστο-
ρίας, μά πάντα ή ζωή της ήταν ζωή της, κι ή Έλλάδα - Έλλάδα. Βά-
διζαν μαζί. Κι ή κάθε μιά γιά λογαριασμό της. Μά ή ιστορία προχω-
ρούσε κι ή Μαριάνθη έπρεπε κάποτε και κάπου νά πεθάνει. Κι ήταν
έδω. Στή κούλα. Στο έξοχικό σπιτάκι της μέ τά χωράφια και τ' άλ-
λα πού είπαμε. "Άς είναι.

Καίγοντας τά έξαρτήματα τής Μαριάνθης και τσουρουφλίζοντας
μέσ τή σορό ένα κομάτι έφημερίδα, κατακύλησε ξαφνικά στό μυα-
λό μου μιά σκέψη περαστική - πάστα φλόρα - κι ήμουν εγώ τό γκαρ-
σόνι πού τή μετάφερνα μέσ τή Σαχάρα ψάχνοντας γιά πελάτη: «Ό
κ. Πρωθυπουργός - λέει - έξηγγειλε μέτρα καθ' ή ή πολιτεία θά
μεγαλοουργήσει άσκαρδαμυκτί και άνευ προηλακίσεως οίουδήπο-
τε τών πολιτών, είτε εις τόν κοινωνικόν, είτε εις τόν πολιτικόν ή τε
εις τόν θρησκευτικόν, ει τε εις τών οικονομικόν τομέα»:

Και προσπαθούσα νά δοκιμάσω ένα τομέα τής πασταφλόρας αλλά
δέ τόν ξεχώριζα. "Όλα τά ύλικά ήταν ανάκατα, όπως όταν - μικρός -
ξεμοναχιαζόμουν και τραγουδούσα καταφχαριστημένος φανταστι-
κά στιχάκια μέ παράλογες κι άνύπαρχτες λέξεις,

ζίμπι και ραρίρα και καφάρι
κάρλαγκ άλεκότι ζαμπλαφούρα,

κι οί μεγάλοι κρυφάκουγαν άνήσυχoi. Μόλις τούς έπαιρνα χαμπά-
ρι σταματούσα, μέ λύπη πού δέ καταλάβαιναν. Τό βράδι έρχόταν ή
έφημερίδα, τούς άκουγα πού διάβαζαν τά δικά τους κι άρπαζα ή
κουβέντα.

"Ένα «διεβίθασεν» θά πει: «τήν ώρα πού άνεβαίνω στό γαιόδουρι».
Τό «έκ του πρακτορείου» είναι τό χαρτί πού ύπογράφει ή γιαγιά ή
Μαριάνθη γιά νά πάρει τά λεφτά της. «Βασιλικού αύλαρχείου» εί-
χαμε κι έμεις. Και μάλιστα μιάν αύλή καταπράσινη. "Όσο γιά τό «συ-
νεκρούσθη» δέν τό έξηγήσα ποτέ μου. «Σύ 'ναι - κρούσθι». Τό πρώ-
το ήταν «σύ είναι» αλλά τό «κρούσθι»: Κράτησα λοιπόν τό κρούσθι
και τόβαλα στά στιχάκια.

Και λυπόμουν θανάτια, γιατί αυτές οί λέξεις τής έφημερίδας σήμαι-
ναν μόνο ένα πράμα και τίποτα παραπάνω. Οί δικές μου βέβαια

μπορεί να μη σήμαιναν τίποτα ή κάθε μία χωριστά, μά όλες μαζί
τά σήμαιναν όλα. Ήταν ένα μεγάλο τραγούδι για τη γιαγιά πού
άναψε τή φωτιά κι άρχισε να μαγειρεύει, για τό πανέρι με τό πλέξι-
μο, τό γκιογκιό πού ήταν γεμάτο νερό κοντά στη τριανταφυλλιά, τό
κουτί από μηχανέλαιον πού έγραφε επάνω: SINGLAIR (αυτό μ' άρε-
σε πολύ για τά στιχάκια μά δέν ήξερα να τό διαβάσω) κι είχε ζωγρα-
φισμένο έν' άγνωστο ζωο, για τό βουνό - καρά τεπές - με τό σαλι-
γκάρια, τίς σφήκες πού έχουν φωλιές κάτω άπ' τά κεραμίδια, για τό
θρυσάκι πού πλενόμαστε, για τούς καφέδες - τή μυρουδιά τους -
πού έψηνε ή γιαγιά στους περαστικούς, για τήν έλιά μπροστά στη
κούλα, π' άνεμίζει μέσ τά κλαδιά της - μπουκέτα - τίς άθερίνες,
έτοιμες για τό τηγάνι.

Πήγαινα κι άνοιγα συχνά τό ντουλάπι με τίς στρωμένες φημερίδες
στά ράφια πούχαν επάνω τους άραδιασμένα τά μπουκάλια και τά
κουτιά με τά διάφορα. Έβαζα μέσα τό κεφάλι μου, τό ξάπλωνα
έλαφρά πάνω σ' ένα ράφι κι άνάσαινα τίς μυρουδιές πού γινόταν
μέσα μου ζέστη έρωτικιά. Καί μέσ άπό κεί μπαινόθβαιναν τά χωρά-
φια, τά βουνά, ό Μόλυθος με τά μπακάλικά και τά καφενεία, ή θά-
λασσα, οί μπαχτσέδες, ό ύπνος μας τό μεσημέρι, ή σαλάτα με τό
κόκκινο ζουμί, ή «έντεκα ή ώρα», ό έμπάτης, «είχαμε γράμμα:», ή
μυρουδιά άπ' τά ξύλα πού καιγόταν, τό ξυνό προζύμι κι ή μέρα
όλόκληρη.

Ύστερα έβλεπα για τελευταία φορά με λαχτάρα τά πράματα πώς
ήταν θαμμένα μέσα στό ντουλάπι, γιατί τήν άλλη φορά πού θά τά
ξανάβλεπα δέ θάταν πιά - άκριβώς - στην ίδια θέση.

Καί καθώς πάντα, ή γκόμενα μέρα μου με τύλιγε ζεστή κι εγώ σύμ-
βαινα μέσα της ξελογιασμένος.

Μέσα σ' όλ' αυτά μπαινόθβαινε ή Μαριάνθη στη κούλα στην αϋλή
στη κουζίνα, περνώντας μέσ άπ' τόν έμπάτη και τίς «έντεκα ή ώρα»,
μ' ένα περίγυρο λάδι στό στόμα της, μ' άνασκουμπωμένα μανίκια,
και πάνω στά χέρια της, κολλημένα, λέπια, φύλλα μαιτανός, φλού-
δια ντομάτας, άλάτι, πιπέρι, κι έβλεπα πιά πώς ή Μαριάνθη δέν
ήταν μόνο άνθρωπος αλλά κι όλ' αυτά πού τραγουδούσα στά στι-
χάκια, κι αυτά πού σύμβαιναν μέσ τό ντουλάπι κι όξω του. Δέν ξε-
χώριζες άν όλα τουτα είχαν κολλήσει πάνω στό κορμί της ή άν θλά-
σταιναν άπ' αυτό. Καί καθώς πηγαινερχόταν άκουγα τίς παντόφλες
πού χτυπούσαν επάνω στις φτέρνες της και λέγαν:

Ζίμπι και ραίρα και καφάρι
καρλαγκ άλεκότι ζαμπλαφούρα.

Μόλις καϊκαν όλα τά μπαγκάζια της άφησα τή φωτιά να χωνεύει
και πήγα κι έκατσα στην αϋλή της κούλας, στον καναπέ. Ή μάνα
μου είχε τελειώσει με τό μαγείρεμα κι ήρθε κι έκατσε κοντά μου, νο-
τισμένη και ρόζ άπ' τό κλάμα. Έκανα τσιγάρο κι άρχισε δειλά να
μου δίνει παραγγελίες, να πάω στό Μόλυθο να κανονίσω τά μετα-
κήδεια χρέη. Μου τά δωσε γραμμένα στό χαρτί, και τά λεφτά μαζί.
Άπ' τό δρομάκι της έξώπορτας έρχόταν κοινωνικά καμπόσες γει-

καί μέ κοιτάζε πού ἔφευγα. Καί ντραπήκαμε πού κοιταζόμεσταν πσιώπλατα. Γύρισα μπροστά μου κι ἀνηφόρισα. Ἔκοψα ἕνα λουλούδι ἀπ' τό ντουβάρι μιάς αὐλῆς, τόβαλα στ' αὐτί μου κι αὐτό συνέχισε νά μεγαλώνει ἀπάνω μου.

Περνοῦσα τίς γειτονιές παρέα μέ τούς ἀνθρώπους τῆς Αὐστράλιας καί τοῦ Λονδίνου, μέσ τήν ἀσβεστωμένη ζωῆ τῆς μέρας πού μοσκοβολοῦσε βασιλικό, καθάλινα καί χταπόδι ψητό. Τά τραγούδια τῆς ἀγορᾶς ἔφτασαν καί λασκάρησαν μέσα μας τή σιγουριά καί τήν εὐχαρίστηση ἀργοφτασμένων ἐπιβάτων πού πρόλαβαν τό μοναδικό λεωφορεῖο τῆς μέρας πάνω στήν ὥρα του.

Οὔτε πού καταλάβαμε γιά πότε βρεθήκαμε μέσα στά καφενεῖα. Ἄνασκουμπώθηκαν οἱ ἀνθρώποι πού εἶναι πελάτες κι ἀφεντικά καί περιμένουν ὅλη μέρα τούς μουστερηδες γιά γλέντι.

Δέ περιμέναμε καί πού. Τό «τσάκ» ἔσπασε κι ἕνας ἐμπάτης φρεσκάρησε ἀπότομα μέσ τό μεσημέρι. Παραγγείλαμε τά δεύτερα πιότα. Μεγάλο κι ἀπλωμένο τό καφενεῖο. Στά δυό ἀντικρυνά ντουβάρια του πολλά παράθυρα στή σειρά, κι ἐμεῖς ἐπιβάτες πάνω στίς καρέκλες μας βλέπαμε πότε ἀπ' τή μιά μεριά τούς μπαχτσέδες μέσ τή θάλασσα καί πότε ἀπ' τήν ἄλλη τήν ἀγορά.

Μιά κρύα βρύση ἔβγαине μέσ ἀπ' τό μάρμαρο τοῦ ψυγείου καί δίπλα - προσκηνητάρι - τό ἠλεκτρόφωνο μέ, μέσ τό τζάμι του, ὄσιες μέ μαγιό καί νεομάρτυρες πάνω σέ μηχανάκια, πού τό προσκυνούσαμε καί τοῦ ρίχναμε τόν ὀβολό μας κι αὐτό ἔπαιζε ἀσταμάτητη λειτουργία.

Τά πιότα καί τά φαγιά - ἡδονικιά ὀμίχλη, φαγώσιμο ἀναπνεύσιμο χάδι - περνοῦσαν μέσ τό πετσί μας κι ἀνασαιναμε κι οἱ λογισμοί μας ἦταν ἀποφάγια μέσ τά πιότα.

Γύρω πλήθυναν οἱ ἀνθρώποι ἀπ' τό Λονδίνο τήν Αὐστράλια τή Σιγκαπούρη. Ἄπ' τή καρέκλα μου ἔβλεπα ὄξω τά δεύτερα πατώματα τῶν μαγαζιῶν. Ἡ λόχη τοῦ πιότου ἀνέμιζε μπροστά τους ἕνα μπερντέ τζελατίνας κι αὐτά κυμάτιζαν τό πελαγίσιο μεσημέρι. Ἄραγες πῶς περάσαν τή μέρα τους οἱ ἀνθρώποι στίς 27 Ἰουνίου τοῦ 1289 μετὰ Χριστόν:

Στά διπλανά μπακάλικα καί στά ἐμπορικά θά ζυγιάζουν θ' ἀνοίγουν κουτιά θά πουλάνε τά τόσα μικροπράματα - τ' ἀγαπημένα - πού, τρυφερά τους κι ἀθόρυβα, παίρνουν κι αὐτά λίγο χνουδι ἀπ' τούς ἀνθρώπους πού τ' ἀγόρασαν. Ἄφαντα ἐξαρτήματα στό καθεμέρα τ' ἀνθρώπινου μπαλέτου.

Στά ράφια τῶν διπλανῶν μαγαζιῶν κOURνιαγμένα τ' ἀγόραστα ἐμπορεύματα παλιᾶς μόδας μά πάντα καινούρια ἀφοῦ ὡς τώρα δέν τ' ἀγόρασε κανείς καί ἴσως ἀπ' ὥρα σέ ὥρα τ' ἀνακαλύψει κάποιος. Κι ὁ καιρός θά ναι, σίγουρα. Ἡ ἐντύπωση πού δίνει στους πελάτες ἕνα ἐμπόρευμα καθῶς τό κοιτοῦν.

Μέσα στό καφενεῖο θουίζαμε ὅλοι ἕνα μπερδεμένο τραγούδι μουρμούρας κι οχλοβοῆς πού τό πίναμε κι αὐτό σά πιότο. Ἔτσι! Χωρίς ἐξήγηση! Πάνω στό τραπέζι ἀνάβλυζαν ὅλα σά τό ντουλάπι τῆς κούλας. Ἡ μέρα, ὅπως πάντα, καθημερινά γιορτινὴ κι ἄσημα διάσημη, μᾶς ἀκουμποῦσε, κι ἀπ' τά παράθυρα τῶν μπαχτσέδων καί τῆς

θάλασσας άπλωνόταν ώς μακριά ό χάρτης τής περιοχής.
"Έβγαλα άπ' τή τσέπη μου τά μετακήδεια χρέη και τ' άκούμπησα
στό τραπέζι. Στο χαρτί έγγραφε και πού χρωστούσαμε: «παπαβαγγέ-
λης» «στόν τάκη τόν μαραγκό» «εΰα καντηλανάφτρα» κι άλλοι. Σή-
κωσα ένα γερό προσό κι άρχισα νά κερνώ.

Παράγγειλα για όλους κι άπ' όλα. "Έπεσε και κείνος ό μαραμένος
άφαλός τής πινέζας άπ' τό στομάχι μου κι ένα έν τάξει ρίγος μέ
μούδιαζε γλυκά σ' εύτυχία. Ή καρέκλα άρχισε νά μου ζεσταίνει τά
πλευρά καθώς έρχόταν κιόλας καμπόσα άπό κείνα τ' άπ' όλα.
Τώρα πιά ή Λήθη κι ό Προσωπικός μου κίνδυνος πάλευαν σά δράκοι
έκει σ' έν ακρωτήριο τής νήσου Θελεξιόπης τού μακρινού ώκεανού.
Πού νά θυμάμαι όμως τ' όνομα τού ώκεανού...

Μας κουβαλούσαν τά πράματα στό τραπέζι δίχως σταματημό. Στη
πόρτα μπροστά μαζεύτηκαν άνθρωποι άπ' τήν άγορά και μäs κοιτά-
ζαν. Τρέχαν κι άπ' τά μακρινά μαγαζιά νά δούνε τό γλέντι.

«Τί διάολο! Μέρα μεσημέρι!» έλεγαν.

Κι άπ' τά τσουγκρίσματα τών ποτηριών κατακυλούσαν κρυστάλλι-
να «κάρλαγκ».

Φώναξα τ' άφεντικό και τούδωσα τά ύπόλοιπα μετακήδεια χρέη -
όσα ήταν άπάνω στό τραπέζι. Τάδωσα όλα. Μέχρι τελευταία δραχ-
μή. "Έπεσε πάλι καινούριο λάδι στή φωτιά κι άπ' όξω έρχόταν κό-
σμος κι άρχισε νά μπαίνει στό γλέντι.

Μέσα σ' αύτή τή παραζάλη, ξαφνικά, βγήκα καθώς έβγαине τ' όμορ-
φο νταβατούρι άπ' τή πόρτα και τά παράθυρα και θρέθηκα στό
δρόμο τής άγοράς. Λιποτάχτησα δίχως νά καταλάβουν. Τυλιγμένος
μές τό μπερντέ τής τζελατίνας μου πήγαινα χωρίς σκοπό σάν αγέ-
ρας. Κατηφόρισα τό δρόμο κι έφτασα στήν άκρογιαλιά κοντά
στούς μπαχτσέδες.

Ξάπλωσα στόν άμμο κι άκουγα μόνο τόν ψίθυρο άπ' τό λουλούδι
πού ζούσε στ' αύτί μου. Ό Μόλυθος άπό πάνω μου, ριζωμένος
πρόσφυγας, μέ κοίταζε κι άποκοιμήθηκα.

"Όταν ξύπνησα ό έμπάτης μέ δρόσιζε για καλά. Τό σιγανό κύμα μ'
είχε μισοβρέξει. Ό Μόλυθος μέ κοίταζε πάλι. Άνασηκώθηκα κι έκα-
τσα. Κοίταζα στή θάλασσα, μά ξαφνικά δέ ξέρω πώς μούρθε και
τήν είπα: *Μαριάνθη*.

